

6. Державна служба статистики України. Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи Національної Академії Наук України. URL: <http://database.ukrcensus.gov.ua/PXWEB2007/index.htm>

***Балабан Вікторія Вікторівна***

студентка 2-го курсу магістратури факультету прокуратури та слідства  
(кримінальної юстиції)

Національного університету «Одеська юридична академія»

**ДО ПИТАННЯ СТАТУСУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В  
ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ**

На сьогодні визначення статусу штучного інтелекту в цивільному праві є досить дискусійним питанням, оскільки багато вчених вважають за доцільне прирівняти штучний інтелект до об'єкту цивільних прав, однак інші науковці вважають за можливе визнати його новим суб'єктом цивільних правовідносин.

Актуальність даної теми зумовлена тим, що в сучасному світі важко уявити своє життя без штучного інтелекту, оскільки його використання стає найважливішим фактором розвитку будь-якої держави. Більшість економічно розвинутих країн розглядають розвиток штучного інтелекту як стратегію підвищення національної конкурентоспроможності у світі та забезпечення національної безпеки.

Штучний інтелект широко використовується у сфері освіти, медичного обслуговування, пенсійного забезпечення, охорони навколишнього середовища, здійснення державного управління, у правозастосовчій діяльності, тощо.

Дослідженням правового статусу штучного інтелекту займалися такі вчені, як Грабовська О., Кармаза О., Коваль О., Марценко Н., Рекун В., Теличко О., Харитонов Є. та Харитонova О., Щербина Б. та інші.

Варто звернути увагу, що в доктрині не існує єдиного підходу з приводу правового статусу, а також щодо розуміння штучного інтелекту, який часто ототожнюють із поняттями «робот» та «робототехніка».

Різноманітність дефініцій спричинена тим, що дослідженню даного явища присвячена низка наукових галузей: і програмування, і філософія, і психологія, і біологія та інші. Кожна із яких зосереджує увагу на важливих для неї ознаках. Крім того, труднощі виникають через стрімкий розвиток

штучного інтелекту, а також через неоднозначність власне визначення «інтелект», що спричинено складністю його дослідження [1].

Якщо звернутись до правових визначень досліджуваної категорії, насамперед нормативних актів Євросоюзу, то штучний інтелект визначають як високорозвинені системи, що аналізують встановлені умови і приймають до певної міри автономні рішення задля досягнення визначених цілей. Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) у своїх принципах, схвалених у травні 2019 року, зазначає, що штучний інтелект – це машинна система, яка може робити прогнози, рекомендації або рішення, впливаючи на реальне або віртуальне середовище на основі заданого людиною набору цілей. Причому такі системи можуть бути розроблені для роботи з різним рівнем автономії [4, с. 40].

Науковці доводять, що метою створення штучного інтелекту є моделювання роботи людського мозку (інтелекту, розумової діяльності тощо) за рахунок відтворення когнітивної функції, яка є тотожною за критеріями, характеристиками і показниками відповідним функціям людини.

Штучний інтелект – це сукупність методів, способів, технологій і засобів, у тому числі апаратних, та комп'ютерних програм, які реалізують одну, кілька або всі когнітивні функції, рівнозначні когнітивним функціям людини [1, с.6-7].

Так, слушним є висновок М. Стефанчука щодо співвідношення понять «робот» і «штучний інтелект» як форма та зміст відповідно.

Штучний інтелект – це моделювання, за допомогою цифрової комп'ютерної логіки, здатності до творчої, абстрактної думки, а також до навчання. Однак робот є пристроєм, машиною, основною функцією якої є автоматизоване виконання одного чи декількох завдань за зразком дій людини, якій властиві ознаки рухливості, чутливості, аналітичності тощо. Завдяки штучному інтелекту робот наділяється здатністю до аналізу, розумністю, можливістю обробки інформації, а також – виконанню завдання, на які його запрограмовано [3, с. 6].

Варто звернути увагу, що виділяють декілька видів штучного інтелекту, залежно від здатності до самостійного навчання та мислення, а саме: слабкий, сильний та штучний суперінтелект, який є розумнішим за людський інтелект.

Вченими пропонується саме «розумних роботів», здатних до постійного самопрограмування на основі оновленої бази отриманого матеріалу, розглянути як суб'єкта, що еквівалентний фізичній особі та

зазначається, що в такому випадку штучний інтелект повинен мати права та обов'язки як і фізична особа.

Необхідно зазначити, що Щербина Б. пропонує виокремити три етапи юридичного розвитку для штучного інтелекту, відштовхуючись від критерію правосуб'єктності: 1) новостворений штучний інтелект; 2) несамотійний штучний інтелект; 3) незалежний штучний інтелект.

На кожному етапі юридичного розвитку штучний інтелект отримує певні знання, проходить експертизи для підтвердження можливості переходу для наступного етапу.

На останній стадії, а саме становлення самотійного штучного інтелекту, до набутих на попередніх етапах прав додається можливість бути позивачем та відповідачем у суді, займати керівні посади в державних органах, бути військовозобов'язаним та створювати собі подібних в обмеженій кількості, відповідно до визначеного законом порядку. Також у незалежного штучного інтелекту з'явиться можливість створювати юридичних осіб, працевлаштовувати фізичних осіб та інших штучних інтелектів із такими ж правами та обов'язками [5, с. 145-146].

Автор підкреслює, що для уникнення проблем «захоплення людства» роботами, достатнім є передбачити в законодавстві чітку процедуру визнання штучного інтелекту суб'єктом права, і в такому випадку він буде визнавати верховенство права, а також мати вичерпний перелік прав і обов'язків.

Однак, варто не погодитись з таким твердженням, оскільки, як зазначено вище, «розумні роботи» мають змогу перепрограмувати наявний в базі матеріал, а тому можуть стати безконтрольними і непередбачуваними людиною, яка власне їх створила.

Новітні технології повинні відповідати принципам справедливості, надійності, безпеки, конфіденційності. Право, в свою чергу, повинне бути динамічним та забезпечувати реалізацію даних принципів.

Визначення статусу штучного інтелекту на законодавчому рівні є важливим, оскільки на сьогодні він задіяний в усіх сферах життя людини. На нашу думку доцільним є визнання штучного інтелекту саме об'єктом цивільних прав, через те, що він є продуктом діяльності людини, щодо якого в подальшому виникають правовідносини. Об'єкти цивільних прав не мають власної волі – їх фактичну і юридичну долю можуть вирішити фізичні або юридичні особи, які є власниками даних об'єктів або мають певні майнові права щодо них.

Варто звернути увагу на відсутність у штучного інтелекту деліктоздатності, що вже не дає підстави прирівнювати його за правовим статусом до фізичної особи.

Під час врегулювання даного питання, важливим є врахування специфічних ознак штучного інтелекту, які не притаманні іншим об'єктам цивільного права, наприклад, здатність самостійно приймати рішення на основі обробленої інформації. Також необхідним є поширення на даний об'єкт правового режиму джерела підвищеної небезпеки, що сприятиме кращому захисту прав користувачів технологій штучного інтелекту.

### **Список використаних джерел**

1. Кармаза О., Грабовська О. Електронна особа (особистість) як суб'єкт правовідносин у цивілістичному процесі: *Підприємництво господарство і право*. 2021. Вип. 2. С. 5-10.
2. Мойсюк О.В. Право інтелектуальної власності на об'єкти, створені штучним інтелектом. 2020. URL: [http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/18665/Moisiuk\\_Pravo\\_in\\_telektualnoi\\_vlasnosti\\_na\\_obiekty%2c\\_stvoreni\\_shtuchnym\\_intelektom.pdf?sequence=5&isAllowed=y](http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/18665/Moisiuk_Pravo_in_telektualnoi_vlasnosti_na_obiekty%2c_stvoreni_shtuchnym_intelektom.pdf?sequence=5&isAllowed=y).
3. Стефанчук М.О. Теоретичні засади цивільної правосуб'єктності фізичних осіб та особливості її здійснення : автореф.дис.докт. юрид. наук: 12.00.03. Київ. 2020. С. 6.
4. Харитонов Є.О., Харитонova О.І. Толмачевська Ю.О. Використання штучного інтелекту у спорті: проблеми і перспективи: *Lex Sportiva*. 2021. Вип. 1. С. 38-45.
5. Щербина Б.С., Ткаченко В.В. Штучний інтелект як суб'єкт цивільного права: *Юридичний вісник*. 2021. Вип.1 (58). С. 142-148.

*Науковий керівник: канд.юрид.наук, доцент Матійко М. В.*